

Pielisen Kalajaloste Oy

LAUSUNTO 23.01.2014

Maa ja metsätalousministeriö

Kirjaamo@mmm.fi

PL 30

00023 VALTIONEUVOSTO

Pielisen Kalajaloste Oy

Olemme kalastusta ja kalanjalostusta harjoittava yritys Nurmeksessa, yritys työllistää noin 12 henkilöä. Jalostamme ainoastaan järvikalaa, oman kalastuksemme lisäksi ostimme vuonna 2013 noin 240 000 kg järvikalaa. Lukuisten ammattikalastajilta saatujen palautteiden pohjalta olen antamassa lausuntoa kalastuslakiluonnoksesta, koska lakiuudistuksella on suora vaikutus yritystoimintamme jatkuvuuteen.

Ammattikalastuksen nykyinen tilanne:

Pielisen osakaskuntakohtainen lupajärjestelmä on toiminut hyvin, mutta muualla Suomessa ammattikalastuksen nykyinen tilanne on todella huolestuttava, sillä ammattikalastajien käytössä olevat vesialueet ovat pienentyneet huomattavasti viime vuosina. Kalastuslupa-asioissa on ilmennyt lukuisia ongelmia ja riita-asioita. Osakaskunnat ovat haastaneet ammattikalastajia oikeuteen, tai ammattikalastajat ovat joutuneet itse haastamaan osakaskunnat oikeuteen mielivaltaisten päätösten vuoksi.

Tehdessään päätöksiä, jotka aiheuttavat ammattikalastajille mittavat vahingot, ei osakaskuntien päättäjät ole joutuneet rikosoikeudelliseen vastuuseen. Erityisen paheksuttavana ammattikalastajat ovat nähneet kalatalouden keskusliiton toiminnan, joka saa valtiolta rahaa ammattikalastuksen edistämiseen, mutta käyttää voimavarojaan ammattikalastuksen vastustamiseen. Lukuisia esimerkkejä

löytyy viime vuosilta, joissa ammattikalastajien lupia on peruttu mitä erikoisemmilla syillä. Osa riita-asioista on jo ministeriön tiedossa, joten en tässä lähde niitä erittelemään.

Osa ammattikalastajista on hakenut oikeutta käräjöinnin kautta, mutta suurin osa valtaisien kulujen pelossa kalastaa vajaateholla pienillä alueilla. Kun kyseessä on ammattikalastukseen erinomaisesti soveltuvat vesialueet, menetykset ovat valtavat. Lisäksi osakaskunnat ovat niin pieniä, että harjoitukseen järkevästi ammattikalastusta, luvat joudutaan hakemaan lukuisten osakaskuntien alueelle erikseen.

Lukuisissa riitaisten osakaskuntien kokouksissa käyminen vie valtavasti aikaa ja on suorastaan masentavaa. Vielä kevättalvella ammattikalastaja ei tiedä, onko seuraavana kesänä kalalla vai käräjillä. Samoin kalanjalostaja ei tiedä, saako ensi kaudella raaka-ainetta jalostukseen. Saatavuudessa onkin ollut pahoja ongelmia monilla alueilla. Mekin olemme joutuneet perumaan valmiita kauppoja lupa-ongelmien vuoksi. Koemme tilanteen niin epävarmana, että olemme lykanneet suurimmat investoinnit tulevaisuuteen, kunnes ongelmat on ratkaistu. Ammattikalastajien nykyinen tilanne on täysin kestämaton ja se on täysin kestämaton myös kalanjalostajan näkökulmasta.

Uusi kalastuslakiluonnos on kaupallisen kalastajan luokan 1 näkökulmasta lähinnä kaunista sanahelellä sen sijaan, että siinä olisi konkreettisia ehdotuksia kaupallisen kalastuksen ahdingon helpottamiseksi. Millä näistä ehdotuksista turvataan, että kaupalliseen kalastukseen soveltuvat vesialueet saadaan kaupallisten kalastajien käyttöön? Elyn luvallako? Ensilukemalta se kuulostaa byrokratian tuhattaiturin kyhäelmältä, josta ainakin kohta 4) tulisi poistaa kokonaan. Ihmettelen, minne lähes kaikki konkreettiset ehdotukset kaupallisen kalastuksen turvaamiseksi ovat hävinneet lakiluonnosta kirjoitettaessa.

1§ *Lain tarkoitus.*

Pykälässä tulisi olla sanottu selkeästi, että lain tarkoituksena on turvata kaupallisten kalastajien toimesta kotimaisen kalan saatavuus kaikille, niillekin jotka eivät itse voi kalastaa.

13§ *Alueellinen lupa.*

Viimeaikaisten ammattikalastajien lupaongelmien vuoksi ely-keskuksen myöntämä, alueellinen lupa on erittäin tervetullut ja kannatettava uudistus kaupallisten kalastajien vesille pääsyn helpottamiseksi, jos osakaskunnat ovat syystä tai toisesta siihen haluttomia. Kuitenkin tässä ehdotuksessa ely-keskuksen luvalla on pantu liian tiukat ehdot; vähintään kohta 4) tulisi poistaa kokonaan, lisäk-

si luvan tulisi koskea vain kaupallistan kalastajien 1-ryhmää. Tuskin tekstiä laadittaessa on ymmärretty, kuinka todellisia ongelmat on vesialueilla. Lupaa vastustetaan perusteella, että osakkaalla on perustuslaillinen oikeus mädättää kalat järven pohjaan niin halutessaan ja tosiasiaissa niin tähän saakka on tehtykin. Yhtä hyvin voitaisiin kysyä, eikö kaupungeissa asuvilla ihmisillä ole oikeuksia syödä terveellistä kotimaista järvikalaa? Olisiko vaikka Helsingin kerrostalossa asuvan vanhuksen lähdeittä itse niitä onkimaan? Eikö alueellinen uistelulupa ole yhtä hyvin perustuslain kanssa ristiriidassa? Uistelutulokset Pielisen kuninkuus-uistelu 31.08.2013 hauki 400kg kuha 776kg ahven 41kg Kun lisäksi uistelussa alamittaisten kalojen sivusaalis on moninkertainen kaupalliseen kalastukseen verrattuna. Kun otetaan huomioon että kaupallinen kalastaja kalastaa muikkua, särkeä, lahnaa ja kuoretta eikä keskity pelkästään suuriin petokaloihin, en näe kaupallisen kalastajan alueellisen luvan ja alueellisen uisteluluvan kanssa mitään ristiriitaa. Nykyisellä menolla miljoonat kilot kalaa mätänee vuosittain järvien pohjaan silkasta kateudesta.

Esimerkki: Sukevalla asuva sopimuskalastajamme haluaisi aloittaa ahvenen kalastuksen Onkivedellä. Tavoitteena hänellä olisi pyytää 20 000kg pientä ahventa säilykkeiden raaka-aineeksi ja toimittaa ahvenet Pielisen Kalajalosteelle Nurmekseen. Sopimuskalastajamme joutuisi neuvottelemaan alueen yli 70:n osakaskunnan kanssa, ennen kuin Ely-keskuksen antama lupa olisi mahdollinen. Ja jos luvat mahdollisesti annettaisiinkin, kalastaja joutuisi laittamaan katiskoihinsa 70 erilaista lupamerkkiä ja lisäksi etsimään oikeat paikat, jottei katiska putoa vahingossa väärän osakaskunnan alueelle.

Uuden kalastuslakiehdotuksen mukaan sopimuskalastajamme olisi ostettava ilman ely-keskuksen antamaa alueellista lupaa kaikilta yli seitsemältä kymmeneltä osakaskunnalta osakkuus, jotta pääsisi täysipainoisesti kalastamaan Onkivedellä. Vesialueen vuokrauksesta ei olisi mitään hyötyä, koska kokouksessa ei olisi valitusoikeutta ja päätös olisi ilman muuta kielteinen.

Toinen tyypillinen esimerkki Suomesta: Sopimuskalastajamme kalasti Oulujärvellä useamman osakaskunnan alueella katiskoilla ahventa säilykkeiden raaka-aineeksi, ollen yhden osakaskunnan osakas. Kalastus sujuikin varsin mallikkaasti. Kalaa tuli ja oltiin tyytyväisiä, kunnes yksi osakas sattui paikalle ja näki ahventa lastattavan autoon noin 200kg. Syntyi melkoinen rähinä, joskin käsikähmältä vältyttiin, mutta tämän johdosta keskeisin Säräisniemen osakaskunta päätti kieltää ahvenen katiska kalastuksen ”ryöstökälytyksenä” ulkopuolisilta kokonaan. Lupaongelmien vuoksi Ahvenen kalastus lopetettiin Oulujärvellä.

Kysyisinkin, onko kalastuslakiuudistuksen tarkoituksena helpottaa kaupallisen kalastajan asemaa osakaskuntien alueella, joihin kaupallinen kalastaja ei ole osakas?

Sopiiko enää 2014 vuoden ajatusmaailmaan ajatus suljetuista osakaskunnista, joiden osakkaat eivät itse kalasta, mutta eivät anna muidenkaan kalastaa?

24§ Kalatalousalueiden tehtävät.

Kohta 6) Yhtenäislupa-alueiden muodostamisen edistäminen vapaa-ajan ja kaupallisen kalastuksen tarpeisiin.

Kohta 6) Tulee kuulua niin, että kalatalousalueiden tulee muodostaa yhtenäislupa-alueita kaupallisen kalastajan luokan 1 tarpeisiin.

25§ Kalatalousalueen yleiskokous.

Valtakunnallisille ympäristöjärjestöille ei tule antaa edustajaa kalatalousalueen yleiskokoukseen. Mielestäni valtakunnallisen ammattikalastaja järjestön edustajan sijaan voisi vaihtoehtoisesti edustajana toimia paikallisen ammattikalastajaseuran edustaja.

41§ Pyynnin järjestäminen.

Tämä on erittäin tervetullut ja kannatettava muutos pyydysten yksiköinti asetuksella. Lukuisilta käihinöiltä olisi välttytty, jos yksiköinti olisi hoidettu asetuksella jo nykyisen lain aikana. Myös yksikön hinta tulee määrittää samaksi pyyntimuodosta riippumatta. Muuten verkkoyksikkö maksaa 2€ ja trooliyksikkö 200€.

42§ Osakaskunnan kalastusoikeuden jakaminen.

Pykälässä tulisi olla selkeä määräys lisäyksiköistä, joita on ensisijaisesti varattava riittävä määrä luokan1 kaupallisille kalastajille, mikäli kaupallisen kalastajan omat yksiköt eivät riitä kalastusluvan lunastamiseen. Nykyisin suurin ongelma varsinkin nuorilla kalastajilla on vesiosuuksien puute; ei ole yksinkertaisesti varaa ostaa maa-alueita, koska vesialueita erikseen ei ole myynnissä. Jos tätä epäkohtaa ei poisteta, on turha kysellä, miksi nuoria ei saada alalle.

50§ Häiriön välttäminen.

Onko tämä pykälä riittävän selvä tapauksissa, joissa esimerkiksi troolausreitille tai nuotta-apajalle lasketaan verkkoja kalastuksen estämiseksi, kun kumpikin harjoittaa luvallista kalastusta?

56§ Kalojen pyyntimitat.

Kalojen pyyntimittoja määritettäessä eri järvien kalakantojen kasvu tulisi ottaa huomioon. Esimerkiksi maantieteellisesti 10km päässä toisistaan olevissa järvissä seitsemänvuotias kuha voi kasvaa

perimänsä tai kasvuympäristönsä vuoksi 700g painoiseksi, kun toisessa järvessä se on kasvanut 2kg painoiseksi.

89§ Saaliiden ilmoitusvelvollisuus.

Sisävesillä tehtävässä saaliskirjanpidossa tulisi ottaa huomioon sen erityisluonne, jossa kaupallinen kalastaja kalastaa monen osakaskunnan vesillä eri pyyntimuodoilla ja punnitsee kalat hallilla kalalta tultuaan. Siksi osakaskuntakohtaista saaliskirjanpitoa ja eri pyyntimuotojen erittelyä on mahdoton tehdä. Sisävesillä kerran vuodessa tehtävä saalisilmoitus olisi mielestäni riittävä, eikä lisäisi byrokratiaa tarpeettomasti.

90§ Saaliin ensimyynti.

Toivottavasti tämä muutos poistaa Suomessa rehottavan harmaan kalakaupan. Ja ”Ostettaanko tiällä kuhhoo ilman kuittii?” ovelle koputtelijat bokseineen häviävät kalan ostajien ovilta. Sinällään kotitarvekalastusta ilman harmaataloutta pidän erittäin kannatettavana ja ekologisena pyyntimuotona.

128§ Erimielisyyksien ratkaiseminen.

Koska osakaskuntien päättäjät ovat useinkin tavallisia maanviljelijöitä tai sekatyömiehiä, monella-kaan ei ole tietoa yhteisalueista ja päätöksissä on sen mukaisia virheitä. Lisäksi päätöksiä tehdään sillä tarkoituksella, että saadaan hädettyä ammattikalastajat pois osakaskuntien alueelta. Siksi ennen kuin lähdetään hakemaan oikeutta käräjäoikeudelta, kaupallisella kalastajalla tulisi aina olla oikeus halutessaan alistaa osakaskunnan päätökset ely-keskuksen arvioitavaksi, jolla olisi oikeus palauttaa asia uudelleen käsiteltäväksi tai kumota selvästi perusteettomat päätökset. Nykyinen jatkuva käräjöinti on kohtuuttoman kallista eikä ole järkisyillä perusteltavissa ratkoa asiattomia päätöksiä oikeudessa. Yhteisaluelakiin tulisi kalastuslain uudistuksen yhteydessä tulla myös seuraava pykälä: *jos osakaskunnan kokouksessa päätetään tarkoituksella asioista, jotka aiheuttavat tahallista vahinkoa kaupalliselle kalastajalle. päätöksen puolesta äänestäneet ovat myös henkilökohtaisella omaisuudellaan vastuussa aiheutetusta vahingosta.*

Tärkeää huomioitavaa:

- Vesistökohtainen luokan1 kaupallisen kalastajan lupa olisi otettava uudelleen käsittelyyn, kun otetaan huomioon, että Suomessa on 20 500 osakaskuntaa ja 14 400 yksityistä vesialuetta; osakaskuntakohtaisen luparuletin ymmärtää jokainen.

- Kaupallisen kalastajan luvat voimaan toistaiseksi tai vähintään viisi vuotta kerrallaan.
- Lailla tulee luoda edellytykset alan ennustettavuudelle kaupallisen kalastuksen ja jalostuksen turvaamiseksi.
- Jos osakaskunta kohtainen päätöksenteko kuitenkin säilytetään uudessa kalastuslaissa, ryhmän 1 kaupallisten kalastajien luvan saaminen on turvattava. Asetuksella osakaskunnat määrätään varmaan riittävä määrä lisäyksiköitä kaupallisille ryhmän 1 kalastajille. Lisäksi osakaskuntien päätöksistä on voitava valittaa ely-keskukseen, jotta kohtuuttomilta oikeudenkäyntikuluilta vältyttäisiin.

Pyydän, että ministeriössä lukuisilta ammattikalastajilta saamani palaute ja omakohtainen 20 vuoden kokemus alalta otetaan huomioon.

Pielisen Kalajaloste Oy

Markus Tolvanen

Pitkäkoskentie 26

75500 Nurmes